

חברי "ברוקן פינגאז" מסבירים מדוע גם כשמחרימים אותם בחו"ל, הם לא הקורבן, אופיר חובב, הארץ, 19 ביוני 2026, עמ' 24–28

חברי קולקטיב אמנות הרחוב "ברוקן פינגאז" מציגים תערוכת ציורים ראשונה בגלריה מסחרית, ועדיין שומרים על אנונימיות. ריאיון

הלילה האחרון של שנת 2010 זכור במיוחד לחברי קולקטיב האמנות "ברוקן פינגאז". הם השתלטו יחד עם עוד כמה חברים על בסיס צבאי נטוש בפאתי חיפה, ניקו אותו, ציירו על קירותיו וסחבו פנימה מערכת סאונד אימתנית. כבר בתשע בערב היה ברור שזה עומד להיות לילה אפי. "האווירה הייתה מחשמלת", כותב אונגה, אחד משלושת חברי הקולקטיב, הכולל גם את דסו וטאנט (קיפ, החבר הרביעי, כבר לא פעיל בקבוצה ומתמקד בקריירת המוזיקה שלו), בספר שהוציאו ב-2021. "עוד לפני שנהיה 12 בלילה כבר רקדו במקום מאות אנשים, מסוממים לגמרי. זה היה יפהפה". לצערם, המסיבה לא נמשכה זמן רב והמשטרה פשטה על המקום. הם מצאו את עצמם נבוכים מול בליינים מתוסכלים ועמומי תודעה. "הפתרון ההגייוני היחיד באותו רגע היה להזמין את כל אותם זרים לסטודיו שלנו במרכז העיר ולהמשיך שם את המסיבה". באותה תקופה הם שילבו בין גרפיטי, ציורי קיר ועיצוב פוסטרים למסיבות שהפיקו. "היינו עובדים כמעט שבוע שלם על פוסטר אחד", מספר אונגה, "אבל זה היה שווה את זה. זו הייתה הכשרה טובה בהרבה מכל בית ספר לאמנות, שלימדה אותנו איך למשוך את תשומת הלב של הצופה מהשנייה הראשונה."

גם מלחמת לבנון השנייה זימנה להם חוויה מהסוג הזה. כשרקטות של חיזבאללה נפלו על חיפה ורבים מתושבי העיר עזבו אותה, הם חשבו ש"הדרך הכי טובה להגיד 'פאק יו' למלחמה", כפי שכותב אונגה, תהיה להרים מסיבה. "אחרי שבועות של פחד והסתגרות במקלטים, אנשים סוף סוף ראו שוב אנשים אחרים. הלילה ההוא הרים לכולם את מצב הרוח, העניק לנו תקווה והחזיר אותנו לחיים. הוא גרם לנו להאמין מחדש באנושות, דווקא בתקופה שהרגישה חשוכה ונואשת כל כך."

שני עשורים מאז, המציאות הישראלית לא השתנתה הרבה. טילים עדיין נופלים בחיפה ולא רק בה. אולם זה זמן שאנשי "ברוקן פינגאז" – שהוקם בתחילת העשור הראשון של המילניום על ידי ארבעה חברים חיפאים; אונגה, טאנט, דסו וקיפ הם כינוייהם, הם לא מזדהים בשמותיהם – כבר לא מתגוררים בה. לאחרונה אף סגרו את הסטודיו שלהם בעיר התחתית. "הרגיש שזה הזמן הנכון לשחרר מזה", מסביר טאנט בריאיון שמתקיים בקרן נסימה (לשעבר גלריית נסימה–לנדאו) בתל אביב.

גם העשייה האמנותית שלהם השתנתה: בשנים האחרונות הם מקדישים את עיקר זמנם לעבודה בסטודיו, גם אם הם ממשיכים ליצור ציורי קיר ברחבי העולם – בנורמנדי, איטליה, חיפה או תל אביב; מציגים עבודות במקומות כמו הרויאל אקדמי וגלריה סאצ'י בלונדון, מוזאון Urban Nation בברלין, מוזאון MIMA בבריסל ומקומות אחרים; מעצבים קליפים ועטיפות אלבומים לאמנים כמו "יו-2", "פרל ג'אם", "קנדריק לאמאר ובק ומשתפים פעולה עם גופים מסחריים ותרבותיים. בימים אלה הם מציגים בקרן נסימה את התערוכה No Way Around It [...] המורכבת מציורי שמן וגם מכמה פסלים.

שניים מחברי הקולקטיב עברו להתגורר עם בנות זוגם וילדיהם בחו"ל – אונגה בלונדון ודסו בביל שבשווייץ. על השנים שבהן התעוררו בכל מיני בתים, כש"יש תמיד איזו להקה של גרמנים שבורים

שישנים בסלון", אומר אונגה: "זה היה כיף ולמשך איזו תקופה אתה פאנק-רוק ואתה מתעורר לכאוס, אבל אחרי כמה שנים אתה כבר גר עם חברה שלך, והיא פחות זורמת עם זה שיגורו אצלכם צוענים בסלון, והחיים נעשים מסודרים ונקיים כזה יחסית ואז נהיים ילדים וזה דווקא החזיר אותי לתקופה ההיא", הוא צוחק. "פתאום יש לי שוב להקת פאנק בבית."

הפוזת החתרנית התברגנה והתמסחרה. עברתם מהרחוב לציורי שמן בגלריה מסחרית.

"הבן שלי ראה אותי לפני כמה ימים מתקן אופניים ואמר לי, 'אבא, אתה צריך לפתוח עסק לתיקון אופניים. מאמנות גם ככה לא עושים מספיק כסף'", אומר אונגה ומיטיב את כובע המצחייה שעל ראשו. הבת הצעירה שלו יושבת לצדו וקוראת באחד מספרי הסדרה "יומנו של חנון". טאנט, שיושב משמאלה, חובש כובע מצחייה דומה. הוא בן 38, אונגה בן 41. שניהם נראים חסרי גיל. הם מכירים מילדות, מאחר שהמשפחות שלהם התגוררו במעין קומונה בפאתי חיפה כחלק מקבוצת "תו", קולקטיב רב-תחומי של אמנים, אדריכלים, אנשי תיאטרון ומוזיקאים שנוסד בסוף שנות השמונים. במובן הזה, הגרפיטי והגלריה המשיכו את פועלם של ההורים. שניהם מקווים, חצי בצחוק, שדור ההמשך יקים יחד איזו להקת פאנק.

לעומתם דסו, גם הוא בן 38, נולד ברוסיה, בפרברי סנט פטרבורג, ועלה לארץ עם משפחתו כשהיה בן 11. "אהבתי לצייר ואז גיליתי את הגרפיטי, דרך חברים. בגלל שבחיפה לא היו יותר מדי חבר'ה שמתעסקים בזה, אז מהר הכרתי את אונגה, קיפ וטאנט, ויום אחד התארגנו ויצאנו לצייר ביחד בלילה", סיפר ב-2014 בריאיון ל"הארץ". בשנים האחרונות הוא מתגורר בשווייץ ולא נכח בריאיון.

"להציג תערוכת ציור בגלריה זה אולי הדבר הכי לא 'סייף' שיכולנו לעשות", אומר אונגה. "הדבר הבטוח היה להמשיך לעשות את מה שאנחנו כבר יודעים לעשות, מה שמכירים אותנו ממנו ומה שמציעים לנו כסף עבורו. במקום זה שמנו את עצמנו במקום שבו אנחנו עדיין לומדים. זה מקום נורא חשוף, שאתה עדיין לא מרגיש טוב ובטוח בו, אבל שם נמצאת התשוקה שלנו, אז אנחנו חייבים לעשות את זה."

אמני רחוב רבים אחרים עברו דרך דומה לזו של "ברוקן פינגאז". הדוגמה המוכרת ביותר [הוא בנקסי](#). ברחבי העולם ישנם מוזאונים שמוקדשים לאמנות רחוב ולגרפיטי, וגם בישראל היו כמה תערוכות מצליחות שהציגו אמנות רחוב בהקשר מסחרי. למעשה, תערוכות גדולות בעולם שעוסקות בתחום הזה מצליחות לעתים קרובות הרבה יותר מאשר תערוכות אמנות מסורתיות. המתח הזה, שבין ההתגרות בממסד לבין החיבוק שלו, מאפיין גם את פעולתם של "ברוקן פינגאז".

גם אונגה מתאר תהליך איטי שבו הסצנה שבה גדלו הלכה והתמסדה בעצמה. "בהתחלה זה היה פאנק, אקטיביזם וונדליזם אמיתי. זה כל מה שעניין אותנו ורצינו לעשות אך ורק את זה כל הזמן. באיזשהו מקום זה נתקע, התחלק למלא סאב-ז'אנרים, התערבב עם מסחריות וקצת איבד את האדג'. היום בכל עיר יש פסטיבל אמנות רחוב שנותן לאמנים קירות מסודרים ומוחק אותם בסוף. האמנים עצמם הפכו לברנדים) כך, למשל, מותג האופנה OBEY החל כפרויקט אמנות רחוב של האמן האמריקאי שפרד פיירי ועם השנים הפך למותג מסחרי בינלאומי, א"ח. (נהייתה אווירה של 'בואו נעשה מזה ג'ובות'. זה פשוט הפסיק לרגש אותנו. גם מבחינה אסתטית."

טאנט מוסיף: "נראה לי שעכשיו, עם הציור, זו אולי הפעם הראשונה אחרי מלא זמן, שפתאום יש איזה ריגוש. תמיד נהנינו, אבל יש איזו תחושה שכבר הספקנו לשכוח, כשאתה מתעורר בבוקר ומחכה לראות מה קורה עם הציור בסטודיו, איך הוא נראה עכשיו". אונגה מהנהן מהקצה השני של שולחן הזכוכית. "זה נורא קל לאמן להישאר במשבצת הבטוחה שלו, איפה שמכירים אותו. יש הרבה אנשים שאוהבים את השפה שלנו ופתאום הבאנו להם משהו אחר. זו שפה אחרת לגמרי ומפחיד שלא יאהבו את זה. שלא יבינו את זה. אף אחד לא רוצה להיות הלהקה הזו, שהוציאה את האלבום השני שאף אחד לא אוהב. מצד שני, אולי גם קצת שחררתי מזה בקטע של 'יכול להיות שאני אוציא את האלבום הגרוע הזה, אבל זו חוליה חשובה בדרך לאלבום הטוב הבא.'"

ובכל זאת אנונימים

לא צריך למהר ולהספיד את האלבום הנוכחי של "ברוקן פינגאז", מאחר שהוא מוצלח למדי. העבודות בתערוכה יוצרות מבע של מעין פוסט-גרפיטי. ההצללות, השלדים, הנשים העירומות, משטחי הצבע ואווירת הקומיקס שאפיינו רבות מעבודותיהם המוקדמות לא נוכחים כאן באופן ישיר, אך הם מהדהדים מתחת לפני השטח ומוטמעים בקנבסים. אלו עבודות שמן חופשיות, המאופיינות במשיחות מכחול עבות וכתמי צבע נטולי מסגרת, המזכירות במידה רבה את ראשית המודרניזם בציור. יש קצת אימפרסיוניזם וקצת פוביזם. ניכרת המשיכה שלהם לציירים כמו סזאן או דגה.

ההחלטה של השלושה להקדיש את רוב הזמן שלהם לציור בסטודיו התגבשה בהדרגה. "זה חלחל ולקח לזה הרבה שנים לצאת החוצה", אומר טאנט. "אני זוכר שלפני כמה שנים טסנו לצייר שלושה חודשים בהודו, ואז נסענו משם לתערוכה שהצגנו בלוס אנג'לס, ונראה לי ששם היה איזה רגע ששלושתנו הסתכלנו על הדברים פתאום והרגשנו שהם קצת 'פלאט'. זה היה אחלה והתערוכה קיבלה תגובות מעולות, אבל זה הרגיש קצת טכני. זה הגיע לאיזשהו שיא וזהו. עדיין המשכנו עם פרויקטים גדולים ועם ציורי קיר והדפסות, אבל במקביל התחלנו לבלות יותר ויותר בסטודיו."

"התערוכה עכשיו היא מעין ניסיון להסביר לאנשים מה עשינו ואיפה היינו בשנתיים האחרונות", מוסיף אונגה.

איך זה עובד, כשכל אחד מכם נמצא במקום אחר? מעבר לזה, אמנם חתמתם על העבודות אבל לא הייתי מבדילה בין עבודה של דסו לבין ציור שלך, טאנט.

טאנט: "אנחנו בתקשורת יומיומית. כל סקיצה שאנחנו עושים, כל התחלה של ציור, כל דבר – אנחנו ישר שולחים אחד לשני. במשך השנים יצרנו שפה משותפת לשלושתנו. לכל אחד יש את היד שלו, אבל אף אחד לא שומר עליה לעצמו. מישהו יכול להגיד: 'עשיתי פה משהו מגניב', והשני יענה: 'מעולה, אני אשתמש בזה גם'. מערכת היחסים בינינו מאוד פתוחה וכנה. אין את האגו הזה שיש בדרך כלל אצל אמנים. נראה לי שזה מגיע מהעולם של הגרפיטי, שאתה יוצא להפצץ (מונח המתאר יציאה לרחוב כדי לצייר באופן לא חוקי, א"ח) בלילה וצריך מישהו שישמור עליך. אתה לומד לסמוך לגמרי על מי שאיתך ב'קרו'. נראה לי שזו הסיבה העיקרית שזה עובד כבר לא מעט זמן."

אונגה: "די מהר הבנו שלאף אחד מבחוץ לא אכפת מי צייר מה ואפילו החברים הקרובים כבר לא מצליחים ממש להבדיל מי עשה מה. מה שכן, כולם יידעו שזה שייך ל'ברוקן פינגאז'. ברגע שאתה משחרר מזה, זו ממש הקלה. כל אחד יכול לעשות את השיט שלו גם בנפרד מהקבוצה, כי ברור לכל אחד מאיתנו שזה עובד לטובת 'ברוקן פינגאז'. מעבר לזה, אם אתה לבד אתה יכול לאכול לעצמך את הראש למוות, אבל כשיש 'קרו' סביבך אז זה כזה: 'אחי, זה נראה מספיק טוב. שחרר ועבור לדבר הבא'. זה גם מאוד מקל על כל ענייני הבירוקרטיה. אתה לא דוחף ומשווק את עצמך כאמן, אתה דוחף בשם הקבוצה. זה הרבה יותר קל."

בענייני דחיפה ושיווק, אתם כן מתראיינים לעיתון וכן עושים צעדים לכיוון הממסד – גם האמנותי וגם בחיים בכלל. למה בעצם אתם עדיין מתעקשים על הכינויים שלכם ומסרבים להצטלם בפנים גלויות?

אונגה: "זה התחיל בקטע פרקטי, של אסור לצייר גרפיטי ועשינו דברים לא בדיוק חוקיים אז צריך להסתתר, אבל עכשיו זה כבר לא החוק, אלא יותר מתוך מקום של סדרי עדיפויות. הציור שלנו הוא מה שחשוב. כשתחשבו עלינו יהיה לכם הציור, אבל לא הפרצוף. אז ככה שאנחנו כן מקדמים את 'ברוקן פינגאז', אבל המטרה היא לקדם את האמנות ולא את עצמנו כאינדיבידואלים. בתכלס זה גם די נחמד להיות במצב הזה, שלא מכירים אותך ואתה יכול לעשות את השיט שלך. זה מתאים לאופי שלנו. זה חלק מהדמויות שבנינו. חלק מהמשחק. זה משהו שאנחנו יצרנו, להבדיל מהשמות שההורים שלנו נתנו לנו."

ביטולים והתלבטויות

בשנים האחרונות, כך הם גילו, אנונימיות היא עניין יחסי ומוגבל למדי. זה לא שמתישו ניסו להסתיר את זה – ברבים מהפרויקטים שלהם מופיעים כיתובים בעברית – אבל מאז 7 באוקטובר התחדדה עוד יותר התווית "ישראלי" שמוצמדת להם לעתים. "המצב העצוב כרגע הוא שאם אתה ישראלי, אז אתה מזוהה עם ישראל ועם הפעולות של הממשלה, ועם האלימות והשנאה והגזענות וכל מה ששולט במדינה שלנו כרגע. זה בכלל לא משנה אם אתה בעד או נגד", אומר אונגה. "מוסדות וגופי תרבות מעדיפים לא להתעסק עם הדבר הזה כרגע. בוטלו לנו תערוכות בדרום אפריקה. בכל פעם שיש וידיאו כזה של בן גביר, שעוצר אנשים במשט, כל ישראלי שיש לו קריירה בין-לאומית מרגיש את זה ואומר לעצמו כזה: 'אוקיי, אז עוד שלוש שנים שלא יהיו בהם פרויקטים חדשים'. מי שכרגע שולט על העניינים כל כך חסר אחריות וכל כך לא שם על זה זין – ויש מצב שאפילו עושה את זה בכוונה."

ראיתי באינסטגרם שלכם ישראלים לא מאוד מבסוטים.

"כן, עשינו כרזות שמתנגדות למלחמה בעזה וקוראות להשבה של החטופים וקיבלנו מלא תגובות מישראלים שכתבו לנו שאנחנו מתחנפים לעולם. באמת, היה שם כל הטוב שיש לאינטרנט להציע", אונגה מחייך חיוך מריר. "אבל מה שמצחיק, שהם לא קולטים שזה לא נכון. אנשים חושבים שאם אתה מבקר את ישראל – עזבי שגם עשינו את זה בעברית – אז אתה עושה את זה כדי שיאהבו אותך, אבל זה לא עובד ככה. אם אתה רוצה להצליח בחו"ל, מה שאתה צריך זה להיות לא מזוהה עם ישראל ולעשות הכול באנגלית ולא להגיד שאתה מפה. כשאתה מנסה להביע את דעתך ולהשפיע איכשהו על

המציאות עם הכוח המועט שאולי יש לך, זה לא עושה לך טוב מבחינת הקריירה הבינלאומית. זו פוזיציה מבאסת שאתה תקוע בה בתור שמאלני. בארץ קוראים לך בוגד ובחו"ל זה לא משנה לאף אחד אם אתה שמאלני בוגד או לא, אתה ישראלי ולכן באופן אוטומטי אתה חלק מהעוול שישראל עושה."

לפעמים העניינים נעשים מטורללים במיוחד. "יש תמיד את הווקיסטים הפלופים", מגחך אונגה. "היו כמה שהסתכלו על העטיפה שעיצבנו לאלכימיסט (הראפר האמריקאי, א"ח) וטענו שהאבוקדו הירוק והרקע האדום והגוף השחור של האישה מתחבר לדגל פלסטין, שערפנו לו את הראש בכוונה. שזו הוכחה לתאוות הדם שלנו, או משהו כזה."

שניהם מסתכלים זה על זה, כמו כדי לקבל אישור, ואז טאנט מציין שבוטלו להם כמה פרויקטים שדווקא היו מאוד בעניין שלהם. "מוזאון סטראט באמסטרדם (המוקדש לאמנות רחוב, א"ח) יצאו מעפנים וביטלו לנו תערוכה", מספר אונגה. "הם עשו את מה שכולם עושים. בהתחלה מתרצים שזה בגלל ענייני ביטחון ואז דוחים אותך ואז אתה מציק להם עם שאלות ובסוף הם אמרו לנו בפנים: 'תקשיבו, לעבוד עם ישראלים כרגע זו אמירה, ואנחנו לא רוצים לקחת חלק. אנחנו לא רוצים לייצר אמירה'. אמרנו להם שגם לבחור שלא לעבוד עם אמנים ישראלים רק כי הם נולדו בישראל זו אמירה. הם ענו לנו: 'נכון, אבל אף אחד לא יידע מזה'."

אז הנה, עכשיו יודעים.

"עכשיו כן, אבל עד עכשיו לא ממש אמרנו. לא יודע. בסופו של דבר, אנחנו ממש לא הקורבנות במלחמה הזאת. אנשים מתים בעזה. חיילים ישראלים נהרגים. אנחנו לא רוצים להתחיל עכשיו להתבכין על זה שביטלו לנו תערוכה, אבל זה באמת היה מאוד מעפן. אמרנו להם שלא נעבוד איתם יותר אף פעם."

"אתה אומר לעצמך: 'אם זה הופך להיות מקום שכל מה שהוא מציע לך זה אלימות ומלחמת נצח, אז אולי עדיף לעבור למקום אחר?' אולי זה גם הדבר הכי יהודי לעשות. אתה ממשיך את מסורת הנדודים של האבות שלך"

אונגה

"חשוב לנו להגיד גם שזה לא רק ככה", מסייג טאנט. "התמונה בארץ היא של הכול שחור ושאף אחד לא רוצה לעבוד עם ישראלים, אבל היינו בצרפת לפני כחודש וקיבלו אותנו הכי יפה והכי חם."

אונגה ממנהר לחזק את דבריו: "נכון. הם אשכרה אמרו לנו שהם מבינים את הסיטואציה המחורבנת שלנו ושגלל זה היה להם עוד יותר חשוב להזמין אותנו. פשוט לרוב המוסדות אין את הזין להתעסק עם הכאב ראש שכרגע נלווה לעבודה עם ישראלים. זה בעיקר אומר שהם מקבלים הרבה הודעות ותלונות באינסטגרם. אבל אם אתה מוסד כמו מוזאון, אז חלק מהאחריות שלך זה לעמוד מאחורי הדברים שאתה מאמין בהם. ואם הזמנת אמנים ישראלים כי אתה מאמין בהם, אז אתה לא מתקפל בגלל הודעות באינסטגרם."

שני שלישים מכם היגרו מכאן, ויש היום רבים שמתלבטים: אחרי ניסיון הפיכה משטרית ומלחמה בעזה וסבבים בלבנון ועם איראן ותחושה שאנחנו חיים בתוך לופ מעייף ובלתי נגמר, מתי די? אולי

הגיע הזמן לקחת את הילדים ולעוף מפה? גם אם מתסכל שזו אופציה ששמורה רק למי שיכול להרשות לעצמו.

אונגה: "זה מבאס את התחת. יש סביבי הרבה ישראלים, שבאו לשנה-שנתיים, תכננו לחזור ובינתיים נשארים, וככל שאתה נשאר אז גם קשה יותר לחזור. זה מפחיד, העתיד מפחיד. כל העולם מתחרפן ובארץ יש לנו את הטוויסט המגעיל והאהוב שלנו. ואתה אומר לעצמך: 'אם זה הופך להיות מקום שכל מה שהוא מציע לך זה אלימות ומלחמת נצח, אז אולי עדיף לעבור למקום אחר?' אולי זה גם הדבר הכי יהודי לעשות. במובן מסוים אתה ממשיך את מסורת הנדודים של האבות שלך".

טאנט, שבשנים האחרונות מתגורר עם משפחתו בכליל, מוסיף: "זו תקופה לא פשוטה בכלל. זה מלחיץ וזו אנרגיה שמשפיעה מאוד על החיים שלך. אבל מנסים עד כמה שאפשר לשמור על חיים בתוך בועה, קרוב לטבע, עם חברים ועם משפחה. אבל כן, אין לך מושג מה הולך לקרות מחר ואתה כל הזמן דרוך. כל הזמן יש את השאלה הזו אם אני מבטיח לילדים שלי עתיד פה, או שהגיע הזמן לעבוד על 'פלאן בי'. הבחירות הקרובות הן גם סוג של דדליין. אם הממשלה הזו תיבחר שוב פעם, אז אולי באמת הגיע הזמן לעוף מפה."

אונגה, תבוא לארץ להצביע?" לא יודע. אההה... אני חושב על זה, שזה כבר יותר ממה שעשיתי אי פעם.